

विमुक्त जाती भटक्या जमाती या
घटकांसाठी यशवंतराव चव्हाण
मुक्त वसाहत योजनेमध्ये सुधारणा.

महाराष्ट्र शासन
इमाव, सावशैमाप्र, विजाभज व विमाप्र कल्याण विभाग
शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक : गृनियो-२०१७/प्र.क्र.६०/विजाभज-१
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-३२
दिनांक : ११ सप्टेंबर, २०१९

- वाचा-** १) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य क्रमांक गृनियो-२०११/ प्र.क्र.१११/विजाभज-१, दि.२७/१२/२०११.
- २) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य क्रमांक गृनियो-२०११/ प्र.क्र.१११/विजाभज-१, दि.३०/१/२०१३.
- ३) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य क्रमांक गृनियो-२०११/ प्र.क्र.१११/विजाभज-१, दि.१२/८/२०१४.
- ४) शासन निर्णय, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग क्रमांक गृनियो-२०१७/ प्र.क्र.६०/ विजाभज-१, दि.२४/१/२०१८.
- ५) शासन शुध्दीपत्रक विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग क्रमांक गृनियो-२०१७/ प्र.क्र.६०/ विजाभज-१, दि.८/१/२०१९.
- ६) शासन शुध्दीपत्रक विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग क्रमांक गृनियो-२०१७/ प्र.क्र.६०/ विजाभज-१, दि.८/३/२०१९.

प्रस्तावना:-

विमुक्त जाती भटक्या जमाती या प्रवर्गातील समाजास विकासाच्या मूळ प्रवाहात आणणे, त्यांचे राहणीमान उंचावणे, त्यांचे उत्पन्नाचे स्रोत वाढावे, त्यांना स्थिरता प्राप्त व्हावी म्हणून त्यांना जमिन उपलब्ध करून तेथे वसाहत उभी करून देणे व त्याठिकाणी त्यांना आर्थिकदृष्ट्या स्वयंपूर्ण बनविण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण मुक्त वसाहत योजना सुधारित करून ती राज्यात नव्याने राबविण्याचा निर्णय शासनाने वाचा येथे नमूद दि.२४/१/२०१८ च्या शासन निर्णयान्वये व दि.८/१/२०१९ व दि.८/३/२०१९ रोजीच्या शासन शुध्दीपत्रकान्वये घेतला आहे.

सदरहू योजनेतून वैयक्तिक तसेच सामूहिक स्वरूपात विमुक्त जाती भटक्या जमाती प्रवर्गाच्या समाजास घरकूलाचा लाभ देण्यात येत आहे. लाभार्थ्यांना घरकूलाचा लाभ देण्यासाठी निधीचे वितरणाबाबत काही तांत्रिक अडचणी येत असल्याची बाब ग्रामविकास विभागांतर्गत स्थापन झालेल्या ग्रामीण गृहनिर्माण कक्षाने शासनाच्या निदर्शनास आणल्यानंतर सदरहू योजना प्रभावीपणे राबविणे शक्य व्हावे यासाठी या योजनेच्या शासन निर्णयामध्ये आवश्यक त्या सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. असे असतांनाही क्षेत्रीय पातळीवर योजना राबवितांना येणाऱ्या अडचणी दूर करणे व योजना अधिक जलद गतीने राबविणे याकरीता वरील वाचा येथील शासन निर्णयात आवश्यक बदल/सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार सदर योजनेत खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहेत.

शासन शुध्दीपत्रक:-

विमुक्त जाती भटक्या जमाती या घटकांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या यशवंतराव मुक्त वसाहत योजना राज्यात फक्त विमुक्त जाती भटक्या जमाती प्रवर्गात समाविष्ट असलेल्या संवर्गासाठीच राबविण्यात येते ही बाब विचारात घेऊन शासन शुध्दीपत्रक दि.८/३/२०१९ मधील परिशिष्ट “अ” मध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यास शासन याद्वारे मान्यता देत आहे.

पात्रता निकष	<p>मुद्दा क्र.३,४ व ५ वगळण्यात येत असून त्याऐवजी पुढीलप्रमाणे मजकूर अंतर्भूत करण्यात यावा.</p> <p>“लाभार्थी कुटुंब भूमीहीन असावे” ही अट योजनेतील वैयक्तिक लाभधारकांकरिता शिथिल करण्यात येत आहे मात्र तो अल्पभूधारक असावा.</p>
--------------	---

तसेच शासन शुध्दीपत्रक दि.८/३/२०१९ मधील परिशिष्ट “अ” मध्ये खालील बाबी नव्याने समाविष्ट करण्यात येत आहेत.

वसाहतीचा प्रकल्प अहवाल, बांधकाम तसेच पायाभूत सुविधा	<p>१) ज्या लाभार्थ्याकडे घरकुल बांधकामाकरिता स्वतःची जागा आहे, असे लाभार्थी योजनेतर्गत केवळ वैयक्तिक लाभास पात्र राहतील. घरकुल बांधकामाकरिता स्वतःची जागा नसलेले लाभार्थी सामुहिकरित्या योजनेचा लाभ घेण्यास पात्र असतील.</p> <p>२) शासन शुध्दीपत्रक दि.८/३/२०१९ नुसार, वसाहतीचे प्रकल्प अहवाल, नकाशे व अंदाजपत्रके मंजुरीसाठी संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे यांचेमार्फत शासनास सादर करणे आवश्यक आहे त्याऐवजी सदरहू योजना जलदगतीने राबविणे आवश्यक असल्याने, सदर प्रशासकीय मान्यतेचे अधिकार जिल्हास्तरीय समितीस याद्वारे प्रदान करण्यात येत आहेत. मात्र कार्योत्तर मान्यता व निधीसाठी प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेसह शासनास पाठविणे बंधनकारक राहिल. शासनाकडे जिल्हास्तरीय समितीकडून प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांना निधीच्या उपलब्धतेनुसार शासनस्तरावरून कार्योत्तर मान्यता आणि निधी वितरित करण्यात येईल. जिल्हास्तरीय समितीने प्रशासकीय मान्यता देतांना शासन निर्णयामध्ये उल्लेखित सर्व अटी व शर्ती, पात्रता निकष इ. यांचे काटेकोरपणे पालन होते किंवा नाही याची दक्षता घेऊनच प्रशासकीय मान्यता द्यावी. कोणत्याही परिस्थितीत सशर्त प्रशासकीय मान्यता देवू नये. सशर्त प्रशासकीय मान्यता दिलेले प्रस्ताव कार्योत्तर मान्यता व निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी विचारात घेतले जाणार नाही.</p>
---	---

अभिसरण	सदर योजनेतील लाभार्थ्यांना मनरेगा अंतर्गत अनुज्ञेय असलेले ९०/९५ दिवस (रु.१९,५७०/- पर्यंत) अकुशल मजुरीच्या स्वरूपात संबंधीत जलसंधारण आणि मनरेगा विभागांतर्गत अभिसरणाद्वारे अनुज्ञेय राहिल याबाबतची कोणतीही प्रतिपूर्ती या विभागामार्फत देय असणार नाही. तसेच शौचालय बांधकामासाठी स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत देय असलेले रु.१२,०००/- किंवा सदर योजनेंतर्गत केंद्र शासनामार्फत वेळोवेळी लागू होणाऱ्या प्रोत्साहनपर अनुदान मिळण्यास लाभार्थी पात्र असेल. याकरीता पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागाने आवश्यक ते अनुदान जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेस उपलब्ध करून द्यावे. यासाठी या विभागामार्फत कोणतीही प्रतिपूर्तीची सुविधा राहणार नाही.
डोंगराळ/दुर्गम भाग	राज्य शासनाने घोषित केलेल्या डोंगराळ/दुर्गम भाग क्षेत्रामध्ये घरकुल बांधकामासाठी प्रति घरकुल रु.१.३० लक्ष अर्थसहाय्य देय राहिल. सर्वसाधारण क्षेत्राकरिता रु.१.२० लक्ष देय असेल.
प्रशासकीय निधी	वैयक्तिक/सामुहिक योजनेंतर्गत मंजूर करण्यात आलेल्या सर्वसाधारण क्षेत्रातील घरकुलासाठी प्रती घरकुल रु.१.२० लक्ष व अनुज्ञेय असलेला ४% प्रशासकीय निधी रु.४८००/- तसेच शासनाने घोषित केलेल्या डोंगराळ/दुर्गम भाग क्षेत्रासाठी प्रति घरकुल रु.१.३० लक्ष व ४% अनुज्ञेय प्रशासकीय निधी रु.५२००/- याप्रमाणे अनुज्ञेय राहतील. सदर निधी राज्य व्यवस्थापन कक्ष - ग्रामीण गृहनिर्माण या कार्यालयाकडे वर्ग करण्यात येईल.
या योजनेसाठी कुटुंबाची व्याख्या	या योजनेसाठी कुटुंब म्हणजे:- “पती, पत्नी व त्यांची अविवाहित अपत्ये यांना कुटुंब समजण्यात यावे”.

सदर योजनेच्या इतर अटी व शर्ती पूर्वीप्रमाणेच राहतील.

सदर शासन शुध्दीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१९०९१११८१०३२७९२२ असा आहे. हे शुध्दीपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(भा. र. गावित)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.

२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर.
६. अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. प्रधान सचिव, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. निवडनस्ती (विजाभज-१).